

KORT NYT

UDLAND

Brexit-forhandlinger slæber sig frem

Efter fjerde forhandlingsrunde i Storbritanniens skilsmisse fra EU signalerer EU's chefforhandler, **Michel Barnier**, at det kun går langsomt fremad.

"Vi er ikke der, hvor der er opnået tilstrækkelige fremskridt i forhandlingerne med Storbritannien," sagde han torsdag på et pressemøde i Bruxelles.

Barnier påpeger, at Storbritannien endnu ikke har klarlagt, hvilke finansielle forpligtelser landet vil indgå, når det forlader unionen.

Efter planen sker brexit 29. marts 2019. Men forhandlingerne skal være klar inden for at få dem endelig godkendt.

Mere end et år efter, at briterne stemte for, at landet skulle forlade EU, er forhandlingerne stadig i en indledende fase.

Ritzau/AP

Arkivfoto: Toru Hanai/Scampix

Toyota og Mazda sammen om elbiler

Den japanske bilfabrik **Toyota** vil sammen med **Mazda** igangsætte et projekt for at komme på højde med andre konkurrenter om at udvikle teknologier til eldrevne biler.

Kinas bilfabrikker er allerede ambitiøst gået i gang med at udvikle eldrevne biler, der på et tidspunkt skal erstatte benzin- og dieseldrevne biler. Det skal ifølge planen ske i løbet af de næste 20 til 30 år.

Det lægger pres på de traditionelle bilfabrikanter, som endnu ikke for alvor er kommet i gang med at udvikle teknologier til elbiler.

Toyota skriver i en pressemeddelelse, at det nye projekt skal udvikle teknologier, som kan anvendes i en række forskellige køretøjer. Det omfatter bl.a. meget små biler, passagerbiler, store firehjulstrækkere og mindre lastbiler.

Toyota vil stå for 90 pct. af det nye selskab til fremme af nye teknologier i elbiler. Mazda og **Denso Corporation**, der er Toyotas største underleverandør, skal have 5 pct. hver.

Ritzau Reuters

Morgenmadsgigant får ny topchef

Det amerikanske selskab **Kellogg**, der producerer morgenmadsprodukterne Kelloggs Cornflakes og Special K, skifter ud på ledelsesgangen, når **Steven Cahillane** 2. oktober sætter sig i direktørstolen, skriver Bloomberg News.

Cahillane, der kommer fra en stilling som adm. direktør i kosttilskudsproducenten **Nature's Bounty**, står over for en udfordrende situation på et marked for emballerede madvarer, hvor forbrugernes i høj grad har vendt sig fra etablerede mærker som Special K.

Ritzau Finans

Kina vil lukke nordkoreanske firmaer

Kinas handelsministerium oplyser, at nordkoreanske virksomheder eller fælles selskaber i Kina vil blive lukket inden for 120 dage som en konsekvens af FN's **Sikkerhedsråds** sanktioner.

Fælles kinesisk-nordkoreanske selskaber, der opererer andre steder i verden, vil også blive lukket, fremgår det af det kinesiske ministeriums hjemmeside.

Blandt de nordkoreanske virksomheder, der står over for lukning i Kina, er restauranter og handelselskaber.

Sanktionerne blev udløst af Nordkoreas sjette atomprøvesprængning. Den fandt sted 3. september.

Kina er Nordkoreas nærmeste allierede, og Kina står for 90 pct. af udlandets handel med Nordkorea.

Ritzau/Reuters

Japans olding er

Japans befolkning skrumper og gennemsnitsalderen stiger voldsomt. En fjerdedel er over pensionsalderen med stort behov for bl.a. danske hjælpemidler

Af Hakon Redder

Japans hastige og historisk hidtil usete aldring er ensbetydende med et "enormt potentiale" for dansk eksport af hjælpemidler.

"Det samlede japanske marked er kolossalt med 126 mio. indbyggere og en stærkt stigende andel af ældre," siger **Morten Rasmussen**, direktør i **Dansk Rehap Gruppe**, en sammenslutning af danske virksomheder, der årligt sælger for ca. 25 mio. kr. hjælpemidler til ældre og handicappede.

Den japanske befolkning ældes i hastigt tempo. En fjerdedel af befolkningen er allerede nu over 65 år. Om få år vil over 40 pct. være i pensionsalderen. Det er ensbetydende

40

pct. af Japans befolkning vil om få årtier være over 65 år

med et "enormt potentiale" for at sælge danske hjælpemidler til ældre.

"Jeg ser en tredobling af vores omsætning inden for to-tre år. Japanerne er selv meget fokuserede på robotteknologi til at klare mange af opgaverne, men selv om de er meget innovative, så kan det ikke løse hele opgaven," påpeger **Klaus Eikhof**, salgsdirektør i **Vela**, der i Japan sælger såkaldte activity chairs, særlige kontorstole til

ældre og handicappede, der gør dem mere selvhjulpne.

Japan er med "en millionforretning" nu Vela's største oversøiske marked. Bl.a. i kraft af, hvad Klaus Eikhof kalder en "global megatrend med sund og øget aldring" samt øget urbanisering, der indebærer, at Vela's potentiale er enormt.

"Det japanske marked er faktisk relativt ukompliceret i vort segment. De accepterer som oftest europæiske tests. Med den nye frihandelsaftale mellem Japan og EU bliver det hele endnu bedre," understreger Klaus Eikhof.

Han understreger, at "deres krav til kvalitet og detaljeorientering er højere end i f.eks. Europa, men det er kun fint. Det hjælper os med vores kvalitetssikring."

Verdens største messe

14 af virksomhederne fra Dansk Rehap Gruppe deltager i denne uge på verdens største messe for hjælpemidler i Tokyo.

Blandt de mindre danske udbydere er **Wellness Nordic**, der bl.a. sælger en gyngestol, beregnet for demente med udadreagerende adfærd.

"Vores omsætning i Japan er i øjeblikket ca. en halv million, men vi er i vækst og forventer en fordobling hvert år," skriver adm. direktør **Bent Bonde** i en mail fra Tokyo. Også han henviser til det store potentiale i en "aldrende befolkning i en af verdens største økonomier".

"Vores hovedprodukt er Wellness Nordic Gyngestolen, som vi sjovt nok fremstiller i Japan. Men det, vi kan, er at sætte produktet ind i en sammenhæng ved at bygge et nordisk koncept omkring det, og japanerne skeler meget til plejesektoren i Norden, når

de skal udvikle deres velfærd," understreger Bent Bonde. Virksomheden har netop fået bygget sin stol nr. 1000 hos japanske **Panasonic**.

Han peger på, at det specielle ved at sælge i Japan er, at "man salgsmæssigt først skal accepteres ved, at der er en anden, der siger god for dig. Dernæst består markedet af mange små underdistribu-

FAKTA | Antallet af ældre eksploderer i Japan

- Japans befolkning toppede i 2010 på 128 millioner. Siden er den faldet.
- Andelen på 80 år eller mere er steget fra 0,4 pct. i 1950 til 7,3 pct. i 2013, hvor OECD-gennemsnittet er på 4,1 pct.
- Medialderen i Japan var på 45,9 år i 2013, hvor det globale gennemsnit var på 29 år og OECD-medianen på 38,7 år.
- Antallet af japanere falder med 23 pct. indtil 2050.

-redder

Robotgevinst til investorer

Af Hakon Redder

Japanske velfærdsrobotter vil forandre verden.

"**Robobear**" er allerede i funktion på mange japanske plejehjem. En robot, der kan løfte ældre eller handicappede ud af sengen og til badeværelset eller til en kørestol. På samme tid meget stærk og meget forsigtig.

Eksemplet bruger Joseph Quinian, chef for markeder og tematisk strategi hos **Merill Lynch/US Trust**, i en klumme på ft.com om Japans enorme udfordringer med en stærkt aldrende befolkning. 14 danske virksomheder med

14

danske virksomheder med speciale i velfærdsteknologi deltager i denne uge på en kæmpe messe i Tokyo - den største af sin art i verden

speciale i velfærdsteknologi deltager i denne uge på verdens største udstilling af sin art i Tokyo.

Markedet for hjælp til at gøre ældre og handicappede mere selvhjulpne er enormt og

i hastig vækst i Japan. Årsagen er indlysende. "Estimerer fra Japans sundhedsministerium viser, at nationens befolkning vil være skrumpet med en tredjedel i 2065, hvor 40 pct. af befolkningen vil være over 65 år," påpeger Joseph Quinian.

Model for udvikling

Men japanerne er med avanceret robotteknologi i fuld gang med at finde løsninger på både plejeopgaver og manglen på arbejdskraft.

Det gør Japan til en model for udviklingen i mange andre lande med tilsvarende demografisk udvikling.

Joseph Quinian peger på, at Japan i årevis "på grund af

"Japan har stjålet vejen til fremtiden, mens Europa og USA konfronteres med samme problemer"

Joseph Quinian, tematisk strateg, Merrill Lynch/US Trust

ren og skær nødvendighed har skubbet til grænserne for udviklingen med robotter. Spredningen og omfavnelsen af robotter går langt videre end fabriksgulvet, det inkluderer skoler, hospitaler, plejehjem,

enormt dansk potentiale

tører, som sælger på kryds og tværs af hinanden.”

I brancheforeningen skriver direktør Morten Rasmussen i en mail, at virksomhederne vil få stor fordel af den helt nye frihandelsaftale mellem EU og Japan.

“EU-aftalen er en ubetinget fordel for de danske virksomheder, der får en nemmere hverdag i samhandlen med

“Japan er en skjult kæmpe, der har levet lidt i læ bag den store opmærksomhed omkring Kina”

Morten Rasmussen, adm. direktør Dansk Rehap Gruppe

Japan uden for meget administrativt bøvler og dyre transaktionsomkostninger. Japan er en skjult kæmpe, der har levet lidt i læ bag den store opmærksomhed omkring Kina,” lyder det fra Morten Rasmussen, der også peger på “historisk tætte bånd til Japan inden for velfærdsteknologi.” Ligesom han understreger, at netop Japans demografi bety-

103-årige Mieko Nagaoka træner i Yanai Svømmeskole i byen Yanai i Yamaguchi-regionen. Arkivfoto: Richard Atrero de Guzman/Scanpix

der, at det er “udstillingsvindue og first mover på en række teknologier”.

hare@borsen.dk

Analyse

Af Hakon Redder, udenrigsredaktør

Brug for flere fødsler og kunstig intelligens

Japanske fængselsbetjente er i færd med at blive sosu-assistenten. Også i fængslerne mærker man Japans enestående demografiske udvikling. Gamle indsatte er blevet plejekrævende.

Et lille hjørne af Japans enorme problem med en af verdens laveste fødselsrater, næsten ingen immigration, en stærkt faldende befolkning, stor mangel på arbejdskraft, stagnerende produktivitet og en formelig eksplosion i antallet af pensions- og plejekrævende ældre.

Symptomatisk for situationen foreslog Japans to gerontologiske selskaber i begyndelsen af året, at man ganske enkelt omklassificerer definitionen af “ældre”. Den etiket påhæftes nu indbyggere fra 65 år, men kan hæves til 75 år, mener gerontologerne.

Uden et fødselsboom skrumper befolkningen med ca. 1 million om året

Kan de mange pensionister – p.t. er 27 pct. af befolkningen over 65 år – sendes ud i fuldtidsarbejde, kan det afhjælpe manglen på arbejdskraft, der er den værste i mere end et kvart århundrede.

I kombination med at produktiviteten i Japan er lavere end i alle andre modne økonomier, er det ildevarslende for landets langsigtede vækstmuligheder. Den aktuelle vækst er respektabel, nærmest

høj. Det seneste kvartal viste en annualiseret vækst på ca. 4 pct. af bnp. Men det er på ryggen af enorme penge- og finanspolitiske stimuli, der ikke har noget sidestykke andre steder i verden. Det synes ikke holdbart i længden.

Der skal andet og mere til. Bankøkonomerne peger på storstilede investeringer i robotter, kunstig intelligens og anden it, hvor Japan også halter efter bl.a. Europa og USA. Goldman Sachs’ analyse er, at uden indgreb er landet fra ca. 2030 fanget i permanent nulvækstfælde.

Måske den fertilitetsminister, der blev indført i 2005, snart skal fremvise resultater. Uden et fødselsboom skrumper befolkningen med ca. 1 million om året frem til 2060.

i Japan

lufthave, jernbanestationer, ja selv templer”.

Han henviser bl.a. til robotten “Vevo”, en pæreformet robot, der i børnehaver byder børnene velkommen, identificerer dem og overvåger deres puls og kropsbevægelser, mens de sover.

Vejen til fremtiden

“Vevo har været afgørende for at udfylde ledige lærerjob i vuggestuer og børnehaver, hvor forholdet mellem ledige job og ansøgere i juli var på 2,17,” skriver chefen for tematisk strategi.

I Bank of America Merrill Lynch forudser man, at japanske it-investeringer i en

årrække vil vokse med mindst 9 pct. årligt.

Joseph Quinian konkluderer, at Japan har “stjålet vejen til fremtiden, mens både Europa og USA i stigende grad konfronteres med de samme problemer: en hastigt aldrende befolkning, et voksende antal ældre og en faldende arbejdsstyrke. Investorer med blik for den udfordring har allerede høstet store gevinster.

Siden 2009 er indekset **Global Robotics and Automation** steget over 400 pct., mens de brede aktieindeks **S&P 500** og **MSCI All Country World Index** “kun” er steget henholdsvis 178 og 114 pct.

hare@borsen.dk

It-investeringer skal hæve løn

Af Hakon Redder

Omfattende it-investeringer skal sikre, at japansk økonomi ikke kvæles af mangel på arbejdskraft og lav produktivitet.

Især fordi investeringerne vil bidrage til at sende lønstigningstakten i vejret og opfylde premierminister **Shinzo Abes** direkte anmodning til erhvervslivet om at forhøje lønningerne for de ansatte.

Privatforbruget udgør ca. 60 pct. af Japans samlede økonomi, men har indtil for nyligt stort set stået stille.

Premierminister Shinzo Abe vil gerne øge forbrugsmulighe-

derne med højere lønninger. “Hvis investeringerne vokser, så går produktiviteten op, så kan lønningerne også stige, og forbruget vil følge efter, det er nøglen,” siger **James Malcolm**, cheføkonom for Japan i **UBS Group**, til Japan Times.

Investeringerne i software og anden it har i Japan længe været markant mindre end i både USA og Europa, men blandt andre økonomer i **Bank of America Merrill Lynch** i Tokyo siger til den japanske avis, at der er sket en klar forandring. De peger derfor på, at virksomheder som **Fujitsu Ltd.**, **Otsuka Corp.**, **Trend Micro Inc.** og **NTT Data Corp.** kan få glæde af

60

pct. af Japans samlede økonomi udgøres af privatforbruget

den seneste udvikling. Bank of Japan har for nyligt i den seneste såkaldte tankan-rapport peget på, at ikkefremstillingsvirksomheder planlægger de højeste it-investeringer siden 2009. I detailhandlen planlægger man de største softwareindkøb siden 1999.

Et af eksemplerne i Japan Times er **Partners Co.**, der investerer i ny teknologi på deres 15 plejehjem i Tokyo, så plejerne med en smartphone kan overvåge den mindste bevægelse fra “dusinvis af beboere”.

“Når det er installeret over de kommende tre år på alle vore plejehjem, kan vi nøjes med færre ansatte, og jobrotationen vil sandsynligvis falde,” siger topchefen, **Kenji Uemura**, til Japan Times.

22. oktober skal Japan til valg. Det har fået aktiekurserne til at stige. Genvalg af Abe vil, siger flere analytikere til Bloomberg, betyde endnu højere kurser.

hare@borsen.dk